



**BİNGÖL İL MERKEZİNDE BULUNAN SPOR TESİSLERİNİN ENGELLİ SPOR DALLARI İÇİN
YETERLİLİK DÜZEYİNİN KULLANICILAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
FOR DISABLED SPORTS BRANDS OF SPORTS FACILITIES IN TURKEY EVALUATION OF
SUFFICIENCY LEVEL FROM USERS (BINGOL PROVINCE EXAMPLE)**

Oktay KIZAR*
Mehmet KARGÜN**
Yavuz Selim AĞAOĞLU***

Öz

Engelli bireylerde sosyal ilişki geliştirme noktasında spor önemli bir etkinliktir. Bu çalışmaya Bingöl ilinde bulunan akademisyen, öğrenci, sporcu, antrenör, beden eğitimi öğrencisi, beden eğitimi öğretmeni ve memur grubundaki bireylerden rastgele tarama yöntemi ile 1190 kişiye yapılmıştır. Eksik ve yanlış anket doldurmalar çıkartılarak toplamda 946 (673 erkek, 273 kadın) kişinin anket verileri değerlendirilmiştir. Literatür taraması Demiröz, V. M. tarafından (2009) yılında geçerlilik ve güvenilirliği yapılan spor tesisleri ve işletmeciliği anketi kullanılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirilmesinde SSPS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak tasnif edilip, frekans ve yüzde dağılımları ile tek Yönlü Varyans Analizi (one-way) testi yapılmıştır. Ortalamalar arasında gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için, Scheffé ve LSD ve Tukey testleri uygulanmıştır. Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kadın ve erkek kullanıcılar açısından karşılaştırılması için yapılan t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin mesleğe yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda meslek türüne göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{0,05:6-938}$, $p<0,05$). Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kullanılan spor tesisine yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{0,05:4-940}$, $p<0,05$).

Sonuç olarak, Bingöl il merkezinde bulunan spor tesislerinin engelli spor dalları için kullanıcıların değerlendirmeleri açısından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bingöl, Spor Tesisi, Meslek, Spor, Kent.

Abstract

Sport is an important activity at the point of developing social relations in disabled people. This study was carried out to 1190 individuals by random sampling method among academicians, students, athletes, coaches, physical education students, physical education teachers and civil servants in Bingöl province. Incomplete and incorrect questionnaires were taken out and a total of 946 (673 male, 273 female) questionnaires were evaluated. Literature survey Demiröz, V. M. (2009) used sports facilities and management survey the questionnaire of validity and reliability. In the evaluation of the obtained data, SSPS 22.0 statistical package program was used to sort and frequency and percentage distributions and one-way ANOVA test. Scheffé and LSD and Tukey tests were applied to determine which groups the differences between the averages are.

Sports facilities in Bingöl province for disabled sports branches there was no significant difference in the t test results between the levels of competence in terms of male and female users ($p> 0,05$). Sports facilities in Bingöl province for disabled sports branches was found a statistically significant difference between the attitude scores averaged according to the variance analysis conducted to determine the comparison of the attitude scores of the proficiency levels to the sports facilities used ($F_{0,05: 4-940}$; $p < 0,05$). As a result, it is seen that the sports facilities in Bingöl city center It has been reached that the users of disabled sports branches are not enough in terms of their evaluations.

Keywords: Bingöl, Sports Facility, Profession, Sports, City, Disabled People.

1. Giriş

Spor, bireyin dar dünyasından kurtularak, başka ortamlardan, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden etkilenmesini ve onları etkilemesini insanlarla diyalog içinde bulunmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Dolayısıyla spora teşvik edilen engelli bireylerin, topluma kazandırılması süreci hızlanırken, bir köşeye çekilip hayata küsmeleri de büyük ölçüde engellenmiş olur (Ölmez, 2010). Spor tüm bireylerde olduğu gibi görme engellilerin sosyalleşmesinde, ait olma duygularının gelişiminde, topluma entegrasyonunda ve yalnızlık duygularının giderilmesinde faydalanılan en iyi yöntemlerden biridir (Öztürk, 2006). Spor, görme kaybı nedeni ile kaçınılmaz olan çevreden zarar görme korkusunun giderilmesine ve kişilerin daha bağımsız bir yaşam sürmelerine de katkılar getirmektedir (Russell, 1980). Spor; ferdin tabi çevresini beşeri çevre haline getirirken, elde ettiği kabiliyetleri geliştirirken, belirli kurallar altında araçlı ya

* Bingöl Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,

** Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

*** Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.



da araçsız, ferdi ya da toplu olarak, boş zaman kavramı içinde veya tam zamanını alacak şekilde mekleştirilerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur. "Beden eğitimi iki taraflı bir madalyon gibidir". Bir yüzünde kuvvet, dayanıklılık, iyi duruş, esneklik, denge ve sinir kas becerileri gibi gelişim ve devamlılığı sağlayan fiziksel; diğer yüzünde ise bütün bu özellikleri kazanmış insanın davranışlarında meydana gelen, kendi kendini anlama, istekli olma, sosyal ve heyecansal kalitelerinde gelişme ve bütün bunların verdiği mutluluk gibi değişiklikler ve ruh sağlığı bulunmaktadır (Kasap 1996). Günümüz yaşam felsefesinde spor, kaliteli yaşamın bir parçası ve en yararlı sosyal etkinliklerden birisi olarak kabul edilmektedir. Günümüz yaşam kavramında engellinin dengeli ve sağlıklı gelişimi içerisinde düzenli spor yapmanın önemi çok büyüktür. Yalnızlık duygusunu yok etmede ve kendi akranları içinde spor yaparak toplumla bütünleşebilmesinde spor çok büyük bir araç işlevini görmektedir. Engelli açısından spor fiziksel gelişimin yanında ruhsal, duygusal ve sosyal açıdan da önemlidir. Spor yardımıyla engellinin kendi gibi arkadaşlar edinebilmesine, çevresini tanmasına ve iletişim kurabilmesine yardımcı olmaktadır. Engel nedeni ne olursa olsun düzenli fiziksel aktivite ve spor yapmak suretiyle kendilerini fiziksel, ruhsal ve zihinsel sosyal açıdan daha iyi hissetmeleri, özgüvenlerini geliştirmeleri mümkün olacaktır. Aynı zamanda sağlığın yükseltilmesi ve kronik hastalıklardan korunma açısından da sporun sağladığı yararlar bilinmektedir (Lewis ve ark., 2005). Spor bu amaçlara hizmet ederken kişiyi ve çevresini eğlendirmesi, hoş ve yararlı bir şekilde vakit geçirilmesini de sağlamaktadır. Bu nedenle engelli sporunun amacı aktiviteye katılımı en yüksek seviyede tutabilmektir. Dolayısıyla, sınıflandırma sonucu hangi seviyede olursa olsun kişinin spor yapması ve hatta kendinden daha fonksiyonel olan kişiler ile birlikte aynı ekip içinde olması beklenmektedir. Engelli çocukların spora katılmalarını arttırmak için okulların ve ilgili kuruluşların (kamu ve özel kurumlar, sivil toplum örgütleri-dernekler, vakıflar-, spor kulüpleri, federasyonlar, üniversiteler) uygun programlar yaparak spor yapma olanaklarını arttırmaları gereklidir. Bununla birlikte çocukların özel eğitimciler, beden eğitimi öğretmenleri, engelliler sporu eğiticileri, sınıf öğretmenleri, rehberler, fizyoterapistler, danışmanlar ve aileleri tarafından spor aktivitelerine aktif katılmaları da teşvik edilmelidirler (Hahn ve ark. 2003). Kişi, yaş, cins, eğitim ve gelir düzeyi, sağlık alışkanlıkları, motivasyonu, aldığı sosyal destek ve fiziksel çevrenin özellikleri gibi risk faktörlerin de tehdidi altındadır. Ancak korunma yöntemleri, kişisel sağlığın geliştirilmesi ve fiziksel uygunluk düzeyinin yükseltilmesi risklerin azaltılmasına, aktiviteye katılımın arttırılmasına yardımcı olacaktır. Düzenli fiziksel aktivite ve spor bu amaca hizmet edecek etkin bir araç olarak kabul görmektedir. Bu nedenle engelli çocukların spor yapma olanaklarının arttırılması gerekmekte; çocuklar özel eğitim, sınıf, rehber ve beden eğitimi öğretmenleri, engelliler sporu eğiticileri, fizyoterapistler, danışmanlar ve aileleri tarafından spor aktivitelerine aktif katılmaları konusunda teşvik edilmelidirler (www.hasta hakları derneği, 2011). Spor tesisleri, üzerinde çeşitli sportif eylemlerin yapıldığı her türlü yapılar olarak tanımlanabilir. Bunların yanı sıra spor yapılmasına imkan veren orman, koru, ırmak, dağ ve kanyon gibi arazilerde bu kavramın içinde düşünülebilir (Doğu, 1990). Spor tesislerinin tanımı, sporun bizzat üzerinde yapıldığı mekânsal yerler olarak da karşımıza çıkmaktadır (Salman, 1992). Spor tesislerine her gün yenileri eklenerek hizmete sunulmaktadır. Elbette ki bu tesisleri bir standarda oturtmak için bazı kriterler vardır. Ülkemizde de tüm devletlerde olduğu gibi bir spor tesisi politikası vardır. Devlet her yaştaki vatandaşlara spor yaptırmayı amaç edinirken, bunların gerçekleşebilmesi için gerekli olan spor tesislerinin mevcudiyetini ve rolünü dikkate almak zorundadır. Doğal olarak tesisin, devlet politikasına uyması temel esası olmalıdır. Bu da Gençlik ve Spor Genel Müdürlükleri'nin belirlediği şartların yerine getirilmesiyle gerçekleşir. Genel Müdürlükler açılan tesisleri denetleme görevini Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüklerine vermiştir (Argan, 2001). Sporun ilk ortaya çıkma döneminde, sporun yapılacağı özel yerler yoktu. Çünkü ilk insanların avı ile karşı karşıya geldiği veya düşman ile mücadele ettiği yerler, onun için doğal spor alanlarını oluşturmaktaydı. Ancak bu doğal alanlar zamanla yerini özel yer ve özel alanlara bırakmaya başladı. Doğum ve ölüm günlerinde yapılan sporlar için saha ve tesisler kuruldu. Düğün ve bayramlarda yapılan etkinlikler ve müsabakalar için özel alanlar tertip edildi. Teknolojinin tesis yapımına getirdiği kolaylıklar ile de daha kaliteli ve daha modern tesisler inşa edildi. Günümüzde spor tesislerinin bir ticari kazanç kaynağı olabileceğinin fark edilmesi ile birlikte, kişilerin spora dayalı meslekleri seçmeleri ve bunun doğal bir sonucu olarak spor saha ve tesislerinin çoğalmasında neden olduğu söylenilebilmektedir. Sporcu - seyirci - antrenör etkileşiminin sağlandığı bir sosyal alan olan spor tesisleri, aynı zamanda birer eğitim alanı olarak öğretmen ve antrenörlerin, öğrencilerini ve sporcularını eğitip yetiştirdiği yerler olarak da görülmelidir (Acar, 1994).

1.1. Türleri Açısından Spor Tesisleri

Sanayileşme ve şehirleşme süreçlerinin doğurduğu sosyal ilişkiler ve toplumda sporun yaygınlaşma eğilimi sonucunda sporun, profesyonelleşmesi ile birlikte bir meslek halini alması ve tesadüflere bağlı olarak



yapılan eylemlerden ayrılmaya başlaması ile sporda değişik branşlar ortaya çıkmış (Erkal 1998), sonuç itibari ile farklı branşlarda yapılacak aktiviteler için farklı türde mekanlara ihtiyaç duyulmuştur.

1.2. Mekânsal Özelliklerine Göre Spor Tesisleri

Mekânsal özelliğine göre spor tesisleri, açık spor tesisleri, kapalı spor tesisleri, sporlaştırılmış doğal ve kentsel mekanlar olarak sınıflandırılmıştır.

1.2.1. Açık Spor Tesisleri; spor eyleminin dış mekanda yapılmasına olanak sağlayan tesislerdir. Kimi sporlar eylem türü araç-gereçlerinin niteliği nedeniyle sadece açık spor tesislerinde başka bir deyişle dış mekânlarda yer almaktadır. Atıcılık, binicilik, cirit, polo, golf bu spor dallarına örnektir. Kimi sporlar ise gereksinmelere ve koşullara bağlı olarak açık veya kapalı mekanlarda yapılabilmektedir. Bu sporlar için yapılan açık spor tesislerinin en yaygın olanları, 'spor sahalarıdır. Spor sahaları basketbol, voleybol, tenis, futbol, atletizm ve benzeri sporlar için yapılabilmektedir. Açık spor tesislerinin yatırım maliyeti düşüktür. Ancak kullanım ve yararlanma imkanları ve konfor beklentileri, çevre ve iklim koşullarına bağlı olarak sınırlanmaktadır (Aksu 1997).

1.2.2. Kapalı Spor Tesisleri; tüm aktivitenin iç mekanlarda yapılabilmesine imkan sağlayan tesislerdir. Bu tesislerin en yaygın olanları, spor salonlarıdır. Spor salonları, basketbol, voleybol, güreş, futbol, tenis gibi açık alanlarda yapılan aktivitelerin iç mekanlarda da yapılabilmesi üzerine tasarlanmıştır. Ayrıca yüzme, bowling, buz pateni, buz hokeyi gibi etkinliklerde kapalı spor tesislerinde yapılmaktadır. Kapalı spor tesislerinin yatırım maliyeti yüksek, ancak kullanım ve yararlanma süreleri uzun ve konfor koşulları üst düzeydedir (2).

1.2.3. Sporlaştırılmış Doğal ve Kentsel Alanlar; tesis gerektirmeyen spor etkinlikleri için olanak sağlamaktadır. Sporlaştırılmış alanlarda yapılan sporlara, dağcılık, yelken, kano, kır koşuları ve yağlı güreş gibi sporları örnek verebiliriz. Sporlaştırılmış kentsel mekanlar içinse, maraton koşuları, yürüyüş, bisiklet, motosiklet ve araba yarışları gibi sporlar örnek verilebilir. Bu sporlar için geçici olarak başlangıç ve bitiş çizgilerin belirlenmesi, belli aralıklar ile mesafe çubuklarının koyulması, sökülür ve takılır tribünlerin kurulması gibi etkinlikler ile kentsel ve doğal alanlar sporlaştırılmaktadır. Ayrıca herhangi bir spor eylemine olanak veren her mekanda spor yapılma olanağı vardır. Sokaklar, meydanlar, boş arsalar, piknik alanları, parklar, konutların bahçeleri, otoparklar, spor amaçlı kullanılagelmektedir. Böyle mekanlarda belli aralıklar ile konulan iki taş, tebeşirle çizilmiş bir çizgi, duvara asılan bir pota ve iki ağaç arasına asılan bir ip, mekanları sporlaştırabilmektedir (Aksu, 1997).

1.2.4. Seyirci Durumuna Göre Spor Tesisleri; seyircili spor tesisleri ve seyircisiz spor tesisleri olmak üzere ikiye ayrılır. Seyircili Spor Tesisleri Sportif yarışmaların yapıldığı, sporcunun mesleğini icra ettiği, seyircinin aktiviteyi direk olarak izlediği tesislerdir. Tesislerin içinde mutlaka seyirlik alan bulunur. Seyircisiz spor tesisleri beden eğitimi hareketlerinin, antrenmanların, sağlıklı yaşam için spor aktivitelerinin yapıldığı içinde seyirlik alanın yok denilecek kadar az olduğu tesislerdir (Acar, 1994).

1.2.5. Kurumlara Göre Spor Tesisleri

Ülkemizde spor açısından tesisleşme hareketleri, kamu kurumlarına ait spor tesisleri ve özel spor tesisleri olarak iki ana bölümde incelenebilir.

1.2.6. Kamu Spor Tesisleri; spor hizmetlerinin hazırlanıp sunulmasında 1982 Anayasası ve ilgili mevzuat, devlete sporda alt yapı kurma ve vatandaşlara spor yaptırma görevini vermektedir. Özel sektörün güç ve sermayesinin yetmeyeceği girişim ve tesislerin devlet tarafından yapılması kriteri büyük ölçüde kamu hizmeti olarak kabul edilmektedir (Karaca, 2002). Kamu kurumlarına ait spor tesisleri için, GSGM, Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullar, Emniyet Müdürlükleri gibi devlet kurumlarına ait spor saha ve salonlarını örnek gösterebiliriz (Çetin, 2000).

1.2.7. Özel Spor Tesisleri; kamu kurumlarına ait olmayıp, özel kişilere ait olan ve temelde müşterilerin spor konusundaki ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak tarzda kurulmuş uygun fiyat ve uygun zamanda hizmet veren kuruluşlardır (Karaca, 2002).

1.3. Spor Tesislerinin Spor Kavramı İçerisinde Yeri ve Önemi; Günümüzde ülkelerin kalkınmışlığını gösteren önemli etkenlerden biride spora verdikleri önem ve spor politikaları, spora ayırdıkları zaman, eğitim ve hükümetlerin tesisler ve spor çalışmaları için ayırdıkları bütçeleri ve fonlarıdır. Ayrıca ülkeler, sportif faaliyetler ile ülkelerinin teknolojik, ekonomik, tarihi ve kültürel zenginliklerini çeşitli spor yarışmalarında sergileme ve propaganda imkanları elde etmektedirler. Bir ülkede sporun gelişip yaygınlaştığını anlayabilmek için spor ortamının oluşturulmuş olmasına ve sayıca tesis ve sporcunun yeterli olup olmadığına bakılmalıdır. Bilindiği gibi spor ortamı, spor saha ve tesisleri, spor araç ve gereçleri, spor öğreticileri ve yöneticileri ile sportif organizasyonlardan oluşmaktadır. Bu unsurlardan birinin veya birkaçının olmaması halinde o ülkede sporun sağlıklı bir gelişiminin olduğu söylenemez (Salman, 1992).



Bugün çağımızdaki değişim, yarışma sporlarına veya formal olarak organize edilen sporlara rağbetin azalmasını, daha çok doğal çevrelerde oynanan informal spora katılımdaki artışı ve bilhassa sağlıklı yaşama ile ilgili spor aktivitelerine olan yönelimi kapsamaktadır. Eğer fiziksel aktiviteye katılımında sayısal bir artış umuluyorsa kişilerin ihtiyaçlarını içeren bir dizi faktörün anlaşılması gerekir. O neden ile sporu kitleye sunmak önemli ölçüde kişilerin motivasyonlarına cevap veren yeni imkanların oluşturulmasına bağlıdır (Taşmektepligil, 2000). Spor faaliyetlerinin yapıldığı spor tesisleri, spor hizmetleri içinde çok önemli bir yer teşkil eder. Bir spor faaliyetini güzelleştiren ve o faaliyeti izleyici için cazip hale getiren, sportif faaliyetin önemi kadar spor işletmelerinin mükemmelliği ve tesislerin amaçlarına uygun inşa edilmiş olmasıdır. Sporda ileri gitmiş ülkeler spor tesislerinin yapımına büyük önem vermekte hatta sporu bir bilim olarak kabul ettikleri gibi spor mimarı ve mühendislik hizmetlerini spor biliminin bir kolu olarak değerlendirmektedirler. Spor tesislerinin kuruluş planlamasında sade, çok amaçlı, kısa sürede bitirilen ekonomik ve işletmecilik açısından tasarrufa yatkın olan nitelikler öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır (Karaküçük). Spor tesisleri, sağlıklı her nesil yetiştirilmesinde beden eğitimi ve sporun temel araçlarından. Bu tesisler, beden ve ruh sağlığını geliştirmek amacıyla sporun günlük faaliyet içine girmesi için her yaşta kişilerin seyirci durumundan kurtararak aktif spor yapmalarına olanak vererek amatör sporcuların uluslararası seviyede başarılı olmaları için kurulmuşlardır. Bu genel amaçla kurulacak tesisin, ülke nüfus yoğunluğu, iklim şartları ve ulaşım şartları gibi belli prensiplere göre ve spor yapacak bireyleri etkileyecek, ergonomik ve hijyenik yönden güzel, mimari estetiğe uygun inşa edilmelidir (DPT, 1994). Günümüzde uluslararası spor, uluslararası yarışma, oyun ve sporları ile spor bilimleri ve sporu bütünleyen ve destekleyen diğer yan kollar iki farklı düzeyde örgütlenmektedir. Bu uluslararası örgütlenmelerin spora karşı ilişkin ürettikleri ve dünya ülkelerinin spor politikaları ile karşılıklı etkileşim içinde bulunan, küresel ölçekteki görüş, karar ve ilkeleri ulusal ölçekteki spor politikalarını yönlendirmektedir (Coghlan, 1990). Ülkesel ve bölgesel ölçekte spor planlaması, sosyo ekonomik ve fiziksel planlamaların alt sistemi olmaktadır. Bu sistematik içerisinde, plan türleri birbirleri ile hiyerarşik ilişki içerisinde. Spor planlamasının, ulusal planlama sistemine bağlı politik, toplumsal, ekonomik, fiziksel, tüm alt sistemler ile etkileşim halinde olduğu çalışmalarda benimsenmeli ve dikkate alınmalıdır. Spor tesisi planlaması ise, spor planlama politikalarına bağlı olup, spor fiziksel planlamasının bir koludur. Her plan kendisinden önceki önce gelen planın amaç, hedef ve stratejisine uymak zorunda olduğu gibi, kendinden sonraki gelecek olan planlamaya da yön verir. Bu bağlamda spor tesisi planlaması ülkesel, bölgesel ve yerel tüm planlama çalışmalarına göre düşünülmelidir (Keleş, 1996).

2. METOD

Bingöl ilinde bulunan akademisyen, öğrenci, sporcu, antrenör, beden eğitim öğrencisi, ve memur grubundaki bireylerden rastgele tarama yöntemi ile 1190 kişiye yapılmış, eksik ve yanlış anket doldurmalar çıkartılarak toplamda 946 (673 erkek, 273 kadın) kişinin anket verileri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma ile ilgili veriler, literatür taraması Demiröz, V.M. tarafından (2009) yılında geçerlilik ve güvenilirliği yapılan spor tesisleri ve işletmeciliği anketi kullanılacaktır. Anket formunda ilk bölümde katılımcılara, yaş, cinsiyet ve eğitim durumu gibi demografik özellikler, ikinci bölümde, spor tesislerinin fiziksel özellikleri ile işletmecilik anlayışı ile ilgili (0) Katılmıyorum, (1) Kararsızım, (2) Katılıyorum, şeklinde 3'lü likert tipinde 28 maddeden oluşan anket soruları sunulmuştur. Kuramsal olarak her madde için puanlar 0 ile 2 arasında değiştiği için, ölçekten alınacak puanlar en düşük 0, en yüksek 56'dır. Deneklerden elde edilen veriler SSPS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak tasnif edilip, tek Yönlü Varyans Analizi (one-way) testi yapılmıştır. Ortalamalar arasında gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için, Scheffé ve LSD testleri uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1: Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	673	71,1
Kadın	273	28,9
Total	946	100,0

Tablo 1 cinsiyete göre dağılımı kadın 273 kişi %28,9, erkek 673 kişi %71,1'ni oluşturmaktadır.



Tablo 2: Yaşa Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	%
16-25	382	40,3
26-35	394	41,5
36-45	137	14,5
46 ve üstü	33	3,7
Toplam	946	100

Tablo 2 yaşa göre dağılım 16-25 yaş 382 kişi %40,3, 26-35 yaş 394 kişi %41,5, 36-45 yaş 137 kişi %14,5, 46 ve üstü 33 kişi %3,7'sini oluşturmaktadır.

Tablo 3: Engel Türüne Göre Dağılımı

Engel türü	Frekans	%
Bedensel	14	1,5
Görme	10	1
İşitme	14	1,5
Engel yok	908	96,0
Total	946	100,0

Tablo 3 engel türüne göre bedensel engelli 14 kişi %1,5, görme engelli 10 kişi %1, işitme engelli 14 kişi %1,5 ve engelli olmayan 908 kişi %96'sını oluşturmaktadır.

Tablo 4: Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Frekans	%
İlkokul	4	,4
Ortaokul	13	1,4
Lise	67	7,1
Yüksekokul	397	42,0
Lisans	305	32,2
Yüksek lisans	36	3,8
Doktora	124	13,1
Total	946	100,0

Tablo 4 öğrenim durumuna göre ilkokul 4 kişi %4, ortaokul 13 kişi %1,4, lise 67 kişi %7,1, yüksekokul 397 kişi %42,0, lisans 305 kişi %32,2, yüksek lisans 36 kişi %3,8, doktora 124 kişi %13,1'ni oluşturmaktadır.

Tablo 5: Meslek Durumuna Göre Dağılımı

Meslek	Frekans	%
Akademisyen	159	16,8
Antrenör	87	9,2
Sporcu	176	18,6
Beden eğitimi öğretmeni	153	16,2
Beden eğitimi öğrencisi	90	9,5
Memur	30	3,2
Öğrenci	251	26,5
Total	946	100,0

Tablo 5 meslek durumuna göre akademisyen 159 kişi %16,8, antrenör 87 kişi %9,2, sporcu 176 kişi %18,6, beden eğitimi öğretmeni 153 kişi %16,2, beden eğitimi öğrencisi 90 kişi %9,5, memur 30 kişi %3,2 ve öğrenci 251 kişi %26,5'ni oluşturmaktadır.



Tablo 6: Kullanılan Spor Tesisine Göre Dağılımı

Kullanılan spor tesisi	Frekans	%
GSİM	201	21,2
Üniversite	322	34,0
Milli Eğitim Müdürlüğü	134	14,2
Özel spor tesisleri	219	23,2
Diğer	70	7,4
Total	946	100,0

Tablo 6 kullanılan spor tesisine göre GSİM 201 kişi %21,2, üniversite 322 kişi %34,0, milli eğitim müdürlüğü 134 kişi %14,2, özel spor tesisleri 219 kişi %23,2, diğer 70 kişi %7,4'nü oluşturmaktadır.

Tablo 7: Spor Bakanlığının Sadece Engellilere Yönelik Spor Tesisi Yapılması Durumuna Göre Dağılımı

Sadece Engellilere Yönelik Spor Tesisi Yapılmasını ister misiniz?	Frekans	%
Evet	751	79,4
Hayır	195	20,6
Total	946	100,0

Tablo 7. spor bakanlığının sadece engellilere yönelik spor tesisi yapılması durumuna göre evet 751 kişi %79,4, hayır 195 kişi 20,6'sını oluşturmaktadır.

Tablo 8: Kendi Bulduğunuz Federasyonların Spor Yarışmaları Yapılırken Sizin Ya da Engelli Sporcuların Durumuna Uygun Spor Tesisi Seçimine Göre Dağılımı

Federasyon Uygun Spor Tesisi Seçiyor mu?	Frekans	%
Evet	424	44,8
Hayır	522	55,2
Total	946	100,0

Tablo 8. federasyonların spor yarışmaları yapılırken sporcuların fiziksel durumuna spor tesisi seçimine göre evet 424 kişi %44,8, hayır 522 kişi %55,2'sini oluşturmaktadır.

Tablo 9: Spor Ya da Yarışmalarda WC, Duş ve Lavaboların Kullanımında Sıkıntı Yaşanma Durumuna Göre Dağılımı

WC, Duş ve Lavabo Kullanımında Sıkıntı Oluyor mu?	Frekans	%
Evet	440	46,5
Hayır	506	53,4
Total	946	100,0

Tablo 9 spor ya da yarışmalarda wc, duş ve lavaboların kullanımında sıkıntı yaşanma durumuna göre evet 440 kişi %46,5, hayır 506 kişi %53,4'nü oluşturmaktadır.

Tablo 10: Bingöl il merkezi spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kadın ve erkek kullanıcılar açısından karşılaştırılması için t testi tablosu

Grup	N	Ortalama	SS	t	df	p
------	---	----------	----	---	----	---



Kadın	273	56,1465	13,30692	0,874	943	0,94
Erkek	672	55,3065	13,42734			

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplararası	1782,539	4	445,635	2,501	,041
Gruplarıçi	167495,423	940	178,187		
Toplam	169277,962	944			

Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kadın ve erkek kullanıcılar açısından karşılaştırılması için yapılan t testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 11: Bingöl il merkezi spor tesislerinin spor dalları için yeterlilik düzeylerinin mesleğe yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması için varyans analiz tablosu, Betimsel İstatistikler

	N	Ortalama	SS
Akademisyen (1)	159	55,6478	12,99715
Antrenör (2)	88	60,5977	15,67435
Sporcu (3)	176	55,0682	13,28741
Beden Eğitimi Öğretmeni (4)	153	55,1699	13,05141
Beden eğitimi öğrencisi (5)	89	58,3933	13,37706
Memur (6)	30	57,1333	12,71093
Öğrenci (7)	251	53,1076	12,59589
Total	946	55,5492	13,39104

Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin mesleğe yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda meslek türüne göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{0,05;6-938}$, $p<0,05$). Bu farklılığın hangi sed grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma test sonucunda farklılığın (1-2), (2-3), (2-7), (2-4), (5-7) arasından kaynaklandığı bulunmuştur. Buna göre spor tesislerinin kullanım saati arttıkça mesleğe yönelik tutum puanları arasında anlamlı düşme göstermektedir.

Tablo 12: Bingöl il merkezi spor tesislerinin spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kullanılan spor tesisine yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması için varyans analiz tablosu

	N	Ortalama	SS
GSİM (1)	202	55,1188	13,95215
Üniversite (2)	322	57,0031	13,02845
Milli Eğitim Müd. (3)	134	53,0896	13,37569
Özel Spor Tesisleri (4)	219	55,8950	13,13630
Diğer (5)	69	53,7246	13,63266
Total	946	55,5492	13,39104

Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kullanılan spor tesisine yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{0,05;4-940}$, $p<0,05$). Farklılığın hangi sed grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma test sonucunda farklılığın (2-3) arasından kaynaklandığı bulunmuştur.

Tablo 13: Bingöl İl Merkezinde Bulunan Spor Tesislerin Dağılımı

Kullanılan spor tesisi adı	Spor Salonu	Sentetik Halı Saha	Fitnes Salonu	Açık Spor Tesisi	Yüzme Havuzu
GSİM	2	3	1	5	1



Üniversite	1	1	1	3	
Milli Eğitim Müdürlüğü	4	-	-	5	-
Özel spor tesisleri	1	8	3	-	-
Diğer	-	-	3	5	-
Total	8	12	8	18	1

*Bu veriler 20016 yılında Bingöl Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğünden elde edilmiştir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada Bingöl kent merkezi spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeyinin kullanıcılar açısından demografik bilgiler, okul eğitimi, mesleği, engel durumu ve kullanılan spor tesisi aile duyma durumu ilgili sorular sorulmuştur. Tablo 2’de araştırma grubunun yaşları ile spora ilgi düzeyine baktığımızda % 41.5 ile 26-35 yaş arasında olanlar diğer yaş gruplarına göre spora daha fazla ilgi duydukları görülmektedir. Farklı çalışmalarda Gordon ve Scott (1976)’un yaptıkları bir araştırmada, ileriki yaşlarda sportif faaliyetlerden çekilmenin artmakta olduğu tespit edilmiştir. Houston’da 20–94 yaş arasında 1441 kişiye uygulanan bir araştırmada yaş ilerledikçe sportif faaliyetlere katılmada büyük düşme olduğu görülmüştür. 2011 yılında yapılan bir çalışmada % 79.7 ile 18-25 yaş arasında olanlar diğer yaş gruplarına göre spora daha fazla ilgi duyduklarını bulmuşlardır (Karataş ve ark. 2011). Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin mesleğe yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda meslek türüne göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (F0.05:6-938, p<0,05). Yapılan bir çalışmada Malatya ilinde eğitim durumu ile spora ilgi duyma düzeyine baktığımızda eğitim seviyesi yükseldikçe spora olan ilginin de arttığı bulunmuştur (Karataş ve ark. 2011). Ünal (2001) Çanakkale’de ilinde, Şahin (2007), Karaman ilindeki yaptığı çalışmasında, sporu yapmak istediğiniz halde spor yapmaya mani olan haller nelerdir sorusuna bölgede istenilen bransa ait tesis bulunmamasının neden olduğu cevabı verilmiştir. Çalışmamızda mesleğe göre engelli spor dallarında spor yapmak isteyen engelli kişilerin kendilerine göre uygun tesis bulamadıkları, mevcut spor tesislerinden iyi hizmet alamadıkları sonucu ile diğer çalışmalarla benzerlik arz etmektedir. Engelli sporcular her zamankinden daha fazla bir kabul görmekte ve sıklıkla spor müsabakalarında yer almaktadır. ABD’de bir federal yasanın da bu duruma katkısı vardır ve toplumdaki görüşleri değiştirmekte pay sahibidir. Ayrıca bu yasalar engelli kişileri spor yapmaya teşvik etmektedir (Epstein, 2002).

Yaptığımız çalışmada Bingöl ilindeki spor tesislerinin engelli spor dalları için yeterlilik düzeylerinin kullanılan spor tesisine yönelik tutum puanlarının karşılaştırılması belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda göre tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (F0,05:4-940, p<0,05). Farklılığın kullanılan tesis yoğunluğu ve saati açısından Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü ile Bingöl üniversitesi spor tesislerinin engelli spor dalları için kullanıcılar açısından uygun yeterliliğe sahip olmadığı belirtilmiştir. Niğde ilinde yapılan bir çalışmada, çalışma grubunun % 47,4 ünün mevcut spor tesislerini yeterli bulmadığını belirtmiştir (Ertaş, 2006). Elazığ ilinde yapılan bir çalışmada, Elazığ ilinde Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’ ne ait olan spor tesislerinin fiziki özelliklerinin, yetersiz olduğu ve çağdaş spor tesisi tanımına uymadığı, mevcut ihtiyaçları karşılayamadığı belirtilmiştir (Nacar, 1997, 43). Aynı şekilde Malatya ilinde yapılan bir çalışmada, GSİM’ e ait spor tesislerinde görev yapan personellerin büyük bir çoğunluğunun, spor camiası içinden gelmediği ve uygun mesleki eğitimlerini almadıkları için işletmecilik anlayışından uzakta kaldıklarını belirtmiştir (Özdemir, 1998, 52). Demiröz (2009) Maraşta yaptığı çalışmada antrenör ve sporcular açısından mevcut tesislerin görüldüğü gibi GSİM’ ye ait spor tesislerinin genel fiziki yapısının, antrenör ve sporcuların ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilme durumu, bir soru olarak sorulmuş, antrenörler, %77,4 oranında sporcular ise; %52 oranında spor tesislerinin, fiziki özelliklerini ihtiyaç ve beklentileri açısından yetersiz bulmuşlardır. Bayan antrenörler, erkek antrenörlere göre, bayan sporcular, erkek sporculara göre, spor tesislerinin genel fiziki özelliklerini ve kapasitesini daha yetersiz bulmaktadır. Bu çalışmalar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Sporun ve sportif başarının, ülke ve il bazında gelişmesi için, üniversitelerin, beden eğitimi ve spor öğretmenlikleri, beden eğitimi ve spor yüksekokulları, antrenörlük bölümleri, spor yöneticiliği bölümleri, rekreasyon bölümleri, spor teknolojisi ve spor hekimliği bölümleri ile işbirliğinin artırılması sureti ile, sporda bilimsel araştırmalar, sporla ilgili yayınlar ve spor eğitimi gibi konularda üniversitelerin ağırlığını artıracak yaklaşım ve projeler desteklenmelidir (Demiröz, 2009).

5. SONUÇ



Bu çalışmada engellilerin spor yapmak için en büyük engellerin başında spor tesislerinin fiziksel koşulların yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Engelli birey için de topluma uyum sağlama açısından birlikte çalışma ve paylaşma alışkanlığı kazanmak dolayısıyla spor yapma olanaklarına sahip olabilmek son derece önemlidir. Engellilerin spor yapma ihtiyacının karşılanmış sayılabilmesi için spor alanlarında engellilerin özel ihtiyaçlarının (tuvalet ve kişisel bakım) karşılanabileceği, salona giriş-çıkış ve soyunma odalarının rahatlıkla kullanılabilmesi spor merkezlerinin kurulması ve bu merkezlerde bu doğrultuda eğitim görmüş personelin bulundurulması gerekir. Ancak bu şartların sağlanması halinde engelli birey bu alanlarda tek başına veya aile bireylerine bağımlı olmadan spor yapabilme imkanları olacaktır. Engelli bireylerin evden spor merkezlerine getirecek hizmetlerin karşılanmadıkça spor alanlarının engellilerin kullanımına sunulması çokta faydalı sonuçlar getirmeyecektir. Engelli bireylerin spor yapma imkânlarını artırabilmesi için engelli okullarındaki spor tesisleri ile mevcut spor tesislerin fiziksel rehabilitasyondan geçilerek uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Günümüzde engelli olan kişilerin toplumdaki yerlerini, engeli olmayan kişiler ile birlikte aynı sırada yer alabilmeleri için sporun etkin bir araç olduğu bilinmektedir. Engelliler için uygun spor tesislerinin inşa edilmesi, engelli bireylere akranları birlikte spor yapma kültürü ve paylaşma alışkanlığı kazanılacağı ortamlar oluşturulmalıdır. Engelli bireylerin spora katılımını etkileyen faktörlerin başında spor yapabilecek spor tesislerindeki fiziksel şartların yetersizliği ve yeterli spor organizasyonuna katılmama nedenleri olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle milli eğitim ve Spor bakanlığı ve YÖK ortak protokol imzalayarak engelli öğrencilerin yıl içinde katılabilecekleri sportif organizasyon sayısı artırılmalıdır.

Sonuç olarak, Bingöl il merkezinde bulunan spor tesislerinin engelli spor dalları için kullanıcıların değerlendirmeleri açısından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, Z. A. (1994). *Bursa Yöresinde Halkın Spora Eğilimi ve Yeni Spor Tesis Politikasının Yönü Üzerindeki Etkileri*. Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aksu, A. (1997). *Spor Tesisi Tasarımına Yönelik Planlama ve Programlama Önerileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Argan, M. (2001). *Spor Pazarlamasında Sponsorluk Futbol Branşında Sponsorluk Yapan Kuruluşlara İlişkin Bir Araştırma*. Doktora Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bingöl Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü. Spor Şube Müdürlüğü, 2016.
- Coghlan, J. F. (1990). *Sport and British Politics Since 1960*. London: The Falmer Press.
- Çetin, N. (2000). *Toplum Sağlığı İçin Nerede Nasıl Niçin Spor Yapılır*. Niğde: Tekten Ofset.
- Demiröz, V.M. (2009). *Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne Ait Spor Tesislerinin, Fiziksel Özelliklerinin ve İşletmecilik Anlayışının, Sporcu ve Antrenörlerin İhtiyaç ve Beklentileri Açısından Değerlendirilmesi (Kahramanmaraş İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Doğu, G. (1990). Spor Tesislerinin Planlanması. *Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyum Bildirisi*, Ankara, s. 610.
- DPT (1994). *Kalkınma Planlarında Spor. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Yayın No: 2646, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Ertas, M. (2006). *Niğde ilinde yaşam boyu sporunun gelişmesinde kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlara ait spor tesislerinin verimliliği ve niteliği*. Yüksek Lisan Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Epstein, A. (2002). *Sports Law. Cengage Learning*, s. 127.
- Gordon, CG, Scott, J. (1976). *Leisure and Lives: Personal Expressivity Across The Life Span*. in *Handbook of Aging and The Social Sciences*, (Eds: R. Binstock, E.Shanas), New York: Van Nostrand Reinhold Co.,
- Hahn, E.A. & Cella, D. (2003). Health outcomes assessment in vulnerable populations: Measurement Challenges and Recommendations Archives. *Physical Rehabilitation and Medicine*, 84 , Suppl, 2, 35- 42.
- Hasta Hakları Derneği (<http://www.hastahaklari.net/> / İnsan Hakları-342-haberler). Erişim:21.12.2011.
- Karaca, S. (2002). *Spor Tesislerinin Kullanımı Açısından Sporcuların İstek ve Beklentileri (Van İli Uygulaması)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Karaküçük, S. (1997). *Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)*. Ankara: Seren Ofset.
- Kasap, H. (1996). *Beden Eğitimi ve Sporun Özel Eğitim Yöntemleri, Yayınlanmamış Ders Notları*. Marmara Üniversitesi Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul.
- Karataş, Ö, ve ark. (2011). Malatya'da Sporun Yaygınlaştırılması Açısından Spor Tesislerinin Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi. *Hacettepe J. of Sport Sciences*, 22 (4), 154-163.
- Keleş, R. (1996). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Lewis, CI Fragala-Pinkham (2005). Effects of aerobic conditioning and strength training on a child with Down syndrome: a case study. *Pediatr Phys Ther*, 2005 Spring, 17(1), 30-6.).
- Nacar, E. (1997). *Elazığ İl Merkezindeki Spor Tesislerinin İşleyişindeki Verimliliğin Araştırılması*. Fırat Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ölmez, E. (2010). *Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşme Sürecine Sporun Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, M. (1998). *Malatya İl Merkezindeki Mevcut Spor Tesislerinin Planlama, İşletmecilik ve Sayısal Açidan Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özer Sevimay, D. (2001). *Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Öztürk, Hç; Nazik, S. F.; Yaman, S. Ç. (2006). Öğrencilerde Yalnızlık ve Sosyal Destekle Bunlara Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1 Sayfa: 383-394.



- Russell, D.; Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, (39), 472-480.
- Salman, M. (1992). Ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne Ait Bulunan Spor Salonlarının, Kapasite ve Dağılım Yönünden Değerlendirilmesi ve Mevcut Durumun Tespiti. *Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri*, Ankara.
- Şahin, M. (2007). *Karaman ilindeki öncelikli spor branşlarının tespiti ile bu branşların seçimine etki eden sebeplerin araştırılması ve kitle sporunun yaygınlaşması açısından değerlendirilmesi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Taşmektepligil, Y. M. ve Bostancı, Ö. (2000). Farklı Özelliklere Sahip Fertlerin Sportif Faaliyetlere Katılımlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 5, (2), s.63-69.
- Ünal, B. (2001). *Çanakkale ilindeki mevcut spor tesislerinin tespiti ve halkın spora yönlendirilmesi açısından değerlendirilmesi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.